

PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Školní program proti šikanování vychází z následujících dokumentů:

- Metodické doporučení k prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, MŠMT č.j. 21291/2010-28
- Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školských zařízeních
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)
- Národní strategie primární prevence rizikového chování na období 2019–2027 (dokument MŠMT)

Cíl programu

Školní program proti šikanování je nejúčinnějším způsobem, jak ochránit děti před šikanou, má přispívat k vytváření bezpečného prostoru, respektujícího a vstřícného prostředí ve škole. Zaměřuje se především na prevenci šikany a nabízí postupy pro případ řešení šikanování. Je určen pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům školy a stejně tak žákům a jejich rodičům. Je součástí Preventivního programu a Školní preventivní strategie.

Odpovědnost za plnění programu

Na tvorbě i realizaci programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci. Jeho koordinace je v kompetenci ŠMP. Za realizaci je odpovědný ředitel školy.

1. Šikana

Metodický pokyn MŠMT:

„Šikana je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoučelností agrese.¹

Základní formy:

- fyzická šikana: bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí, sexuální násilí
- psychická šikana: nadávky, pomlavy, vyhrožování, zesměšňování
- další způsoby ubližování:
 - krádeže, ničení a manipulace s věcmi jiného žáka bez jeho vědomí
 - násilné a manipulativní příkazy
 - zraňování izolací – ignorování oběti

Šikana je každé chování, které splňuje tyto znaky:

- je cílené vůči jedinci nebo skupině
- je obvykle opakované, často dlouhodobé
- jeho záměrem je oběti ohrozit, ponižit či zastrašit
- oběť se mu neumí bránit a dlouhodobě trpí

Šikana není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt

¹ Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)

- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor

Znaky šikany:

Nepřímé (varovné) znaky, které by nás měly upozornit, že není něco v pořádku:

- O přestávkách je žák osamocený, ostatní se s ním nebaví, nemá kamarády, vyhýbá se kontaktu s vrstevníky = izolace.
- Do týmu (družstva) bývá jedinec volen mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitele.
- Žák je ve svém projevu před třídou nejistý, bojí se.
- Je smutný, má blízko k pláči, stává se uzavřeným.
- Prospěch žáka se nevysvětlitelně a rychle zhoršuje.
- Má poškozené, zničené, rozházené věci.
- Má roztrhaný, zašpiněný oděv.
- Chybí mu věci (pomůcky, svačina...), stále něco hledá.
- Odmítá nebo neumí vysvětlit poškození či ztrátu svých věcí, jeho výmluvy jsou nepravděpodobné.
- Pravidelnou cestu do školy a ze školy mění.
- Vyhledává důvody k absenci ve škole (po návratu se násilí zintenzivňuje – je potřeba vybit nahromaděnou energií).
- Má modřiny, odřeniny, škrábance, řezné rány, které nedovede vysvětlit. Projevu se u něho somatizace (bolení břicha, hlavy,...).
- Občas pozorujeme u žáka agresivní výbuchy. Žák se nebrání, neoplácí.

Mezi přímé znaky šikanování např. patří:

- Posměšné přezdívky, poznámky na adresu žáka, nadávky, ponižování.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžité dary, aby za agresory platil. Žák se podřizuje panovačným příkazům.
- Je na něj vyvíjen nátlak, aby se účastnil nemorálních až trestných činů.
- Můžeme pozorovat strkání, rány, kopání, které oběť nevrací.
- Rvačky, v nichž je jeden z účastníků slabší.
- Jakákoliv akce této osoby je vnímána negativně; není přijímána, za všechno může.

Stadia šikany:

Zkrácený popis stadií šikanování (Kolář, 2011)

Školní šikanování má svůj zákonitý vnitřní vývoj:

První stadium: Zrod ostrakismu

První stadium se v podstatě odehrává v jakékoliv skupině. Všude je někdo neoblíbený nebo nevlivný, na jehož úkor se dělají „legrácky“. Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito širitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Svým způsobem platí „raději on, než já“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsou pro přehlednost označeny jako „otrokáři“ a „otroci“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

Společný postup při řešení případů šikanování – viz příloha 1

Zmapování situace v naší škole

Někdy k nám přicházejí žáci s nízkým sebevědomím nebo ze sociálně slabších rodin, proto se se snažíme celkově rozvíjet jejich osobnost. Kvůli zaměření školy na sportovní aktivity se nepotýkáme s velkým množstvím rizikového chování.

Společné vzdělávání

Pedagogičtí pracovníci školy se průběžně zúčastňují vzdělávacích seminářů, projektů a akcí. Další informace získávají na pravidelných metodických sdruženích, předmětových komisích a pedagogických radách. Do prevence jsou zapojeni všichni pracovníci.

Realizační (intervenční) tým

Na řešení šikany se podílejí:

- ředitel školy Mgr. Jindřich Vyhnánek
- výchovná poradkyně a zástupkyně ředitele školy Mgr. Šárka Prokopová
- metodička prevence Bc. Olga Lupoměská
- třídní učitel/ka

Ve škole funguje školní poradenské pracoviště. Poradenské služby jsou poskytovány školní výchovnou poradkyní a školní metodičkou prevence.

2. Šikana zaměřená na učitele:

- Šikana zaměřená na učitele se automaticky týká všech členů školy. Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy.
- Při šikaně zaměřené na učitele dochází k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák). Odehrává se nejčastěji ve škole, v dnešní době ale také v kyberprostoru.
- Je zapotřebí, aby škola vytvořila bezpečné prostředí a atmosféru důvěry mezi učiteli, protože může jít i o velmi zkušeného a kompetentního pedagoga.
- Prevencí je vytvářet dobré sociální klima, případně včasný zásah, pokud k šikaně dojde. Učitelé jsou o riziku poučeni. Škola má stanovený způsob, jakým mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy

podat. Pedagogové se snaží vyhnout řešení konfliktu před celou třídou, řešení se provádí individuální konzultací. Učitelé je k dispozici školní poradenské pracoviště i vedení.

Zásady při řešení šikany zaměřené na učitele

Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v pozici oběti. Je mu poskytnuta podpora ze strany kolegů i vedení. Při řešení konfliktu s žákem a rodiči je pedagogovi zajištěno bezpečné prostředí. Škola má krizový plán, ve kterém je specifikováno, jak se v situaci chovat:

- Problémy pedagog neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.
- V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem si pedagog zajistí bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá a spoluprací jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě.
- Je zapotřebí, aby pedagog sám, kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek byl bolestný i pro svědky, proto je zapotřebí věnovat čas zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat sociální podporu od kolegů a případně vyhledat odbornou pomoc.
- Šikana pedagoga bývá spojena s šikanou mezi žáky. Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a stanoví odpovídající řešení.
- Pro třídu škola zajistí intervenční program pro znovunastolení bezpečí. Po situaci škola reviduje mechanismy a postupy.

3. Kyberšikana

Jednou z nejčastějších forem šikany je elektronická šikana. Jedná se o šikanování jiné osoby s využitím internetu, mobilních telefonů či jiných informačních a komunikačních technologií. Je to druh psychické šikany, pro kterou je typické ubližování, ztrapňování, obtěžování, ohrožování, zastrašování apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti.

Nejčastěji se jedná o:

- zaslání urážlivých, zastrašujících, zesměšňujících nebo jinak ztrapňujících zpráv či pomluv
- pořizování ponižujících zvukových záznamů, videí či fotografií, jejich upravování a zveřejňování
- zakládání falešných profilů na jméno žáka nebo učitele s dehonestujícím obsahem
- zneužívání cizího účtu (e-mailového, diskusního apod.)
- vydírání pomocí mobilního telefonu nebo internetu
- obtěžování a pronásledování voláním, psaním zpráv nebo prozváněním

Kyberšikana se mnohdy prolíná s tradiční šikanou. Pokud probíhá klasická šikana, je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.).

Zásady bezpečného používání internetu:

- používat zabezpečený počítač, notebook, mobil
- instalovat pouze ověřené a známé programy (neotvírat programy, které neznám, podezřelé mailové adresy)
- nesdělovat žádné osobní informace
- používat silné heslo (8 znaků – velká a malá písmena, číslo a nespécifický znak, nikomu ho nesdělovat)
- informace nepřeceňovat, nešířit dál (možná nepravdivost informací, neověřené informace)
- komunikovat ve virtuálním světě efektivně (netrávit všechn volný čas) a cíleně
- nevhodnou komunikaci vždy včas ukončit
- neposílat intimní fotografie a videa
- nepoužívat webovou kameru s neznámou osobou
- chovat se vždy tak, abych svými činy neubližoval jinému a zároveň chránil sám sebe

Doporučení pro rodiče:

- vzdělávat se a být informován v oblasti IT
- brát ohled na věk dítěte
- zabezpečit počítač a mobilní zařízení
- sledovat čas, který dítě tráví u počítače
- sledovat varovné signály a vnímat změny v chování
- vštěpovat dítěti zásady bezpečného internetu

Škola by se měla kyberšikanou zabývat vždy, když se o ní dozví.

Specifické znaky kyberšikany:

- Útočníci jsou anonymní – většinou pod přezdívkou, svou identitu mohou měnit. Proto má agresor větší odvahu a používá drsnější metody.
- Útočníkem může být každý, kdo má potřebné znalosti ICT, i fyzicky slabý jedinec.
- Agresoři často ve skutečném životě nemají kamarády.
- Šikana může probíhat kdykoliv a kdekoliv.
- Ve virtuálním světě se lidé chovají jinak než ve skutečnosti – lžou o své osobě, jsou méně opatrní (sdělují o sobě informace); oběť si může agresor vybrat náhodně.
- Při kyberšikaně se dají pořízené záznamy posílat dál, vzniká tak početné publikum.
- Někdy může být kyberšikana neúmyslná – nedojde nám, jak žert zapůsobí.

4. Primární prevence šikany

Každý pedagog je odpovědný za vytvoření zdravého klimatu třídy.

Je povinen zejména:

- rozvíjet pozitivní vztahy mezi žáky i učiteli, vést k přiměřenému sebevědomí a odpovědnosti
- podporovat rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky
- nebýt lhostejný k projevům agresivity
- vést žáky k jednání v souladu s dokumenty školy upravujícími zásady správného chování
- informovat žáky i rodiče, na koho se obrátit při problémech – třídní učitel, metodik prevence, výchovný poradce, schránka důvěry, vedení školy

V rámci prevence se každý pedagogický pracovník snaží:

- vychovávat k toleranci a solidaritě
- vytvářet podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- podporovat spolupráci mezi dětmi a vzájemný respekt
- provádět nácvik komunikačních a sociálních dovedností

Je důležité věnovat dostatek času prevenci **na prvním stupni**. Učitel je pro žáky vzorem, tráví s nimi hodně času. V tomto věku lze dobře nastavit pravidla.

Ředitel školy:

- zajistí, aby ve školním řádu byla jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení
- zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky ve škole i při školních akcích
- zajišťuje vzdělávání pracovníků v oblasti šikanování
- spolupracuje se ŠMP a TU při řešení krizových situací
- má odpovědnost za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví pro své zaměstnance, tedy za prevenci šikany zaměřené na učitele

Školní metodik prevence (ŠMP):

- koordinuje Program proti šikanování a následně s ním seznámí všechny pedagogické pracovníky

- spolupracuje s TU a vedením školy při řešení krizových situací
- spolupracuje s okresním metodikem prevence, zdravotnickými zařízeními nebo psychology, Policií ČR, orgány sociálně právní ochrany dětí a mládeže...
- podílí se na aktivitách v rámci prevence šikany

Třídní učitelé (TU):

- na začátku školního roku informují žáky i rodiče, na koho se obrátit při problémech ve škole (TU, ŠMP, výchovný poradce, vedení školy, schránka důvěry), ale i mimo školu
- seznámí na začátku roku žáky i rodiče s Programem proti šikanování a jeho umístěním na webových stránkách školy
- řeší okamžitě projevy rizikového chování (ve spolupráci s VP a ŠMP)
- v průběhu školního roku diskutují se žáky o slušném chování i pozitivních mezilidských vztazích
- zajišťují pravidelnou realizaci třídnických hodin, které by měly žákům poskytnout bezpečný prostor k reflexi vlastní zkušenosti ve škole (diskuze o spokojenosti ve škole, vztazích ve třídě, učit žáky efektivně řešit konfliktní situace)

Nepedagogičtí pracovníci:

- oznamují vedení školy jakýkoli náznak šikanování mezi žáky, v rámci svých možností zabrání dalšímu průběhu šikanování, případně přivolají pomoc

Rodiče:

- v případě podezření na šikanu týkající se nejen jejich dítěte, ale i ostatních žáků informují TU nebo jiného pedagoga nebo přímo vedení školy
- spolupracují se školou při řešení problémů
- spolupracují s PPP či jinými odbornými pracovišti v případě problémů

5. Aktivity školy v prevenci proti šikaně

- interaktivní preventivní programy společnosti ACET ČR, z. s.
- práce učitelů, ŠMP nebo VP s třídním kolektivem
- zájmové kroužky
- informační letáky a nástěnka ŠMP
- schránka důvěry
- poradenské služby
- výlety, exkurze, sportovní kurzy, besedy s městskou policií a jiné akce (stmelují třídní kolektiv)
- školní parlament
- třídnické hodiny

6. Spolupráce se specializovanými zařízeními

Naše škola spolupracuje s PPP Chrudim, SVP Archa Chrudim, SVP Pyramida Pardubice, s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry, s Orgánem sociálněprávní ochrany dítěte a Policií ČR.

7. Evaluce

Školní metodička prevence vede záznamy o výskytu rizikového chování, vzdělávacích akcích pro učitele, žáky a rodiče. Z jednání výchovných komisí jsou pořizovány zápisy. Součástí preventivních aktivit je i zpětná vazba. U ostatních programů zhodnotí metodička prevence spolu s učiteli jeho účinnost na základě diskuse, popřípadě dotazníku. Díky preventivním programům pro žáky, rodiče i pedagogy se nám výskyt šikany daří eliminovat.

Vypracovala: Bc. Olga Lupoměská, školní metodik prevence

Schválil: Mgr. Jindřich Vyhnánek, ředitel školy

Datum vypracování: 30. 08. 2021

Příloha 1

Základní škola Chrudim, U Stadionu 756

KRIZOVÝ PLÁN ŠIKANANA

Postup při řešení šikany nebo podezření na šikanu:

- informovat TU, také ŠMP a vedení školy, dohodnout další postup, je třeba postupovat velmi uvážlivě a citlivě, každý případ je jiný, dodržovat diskrétnost a důvěrnost informací, neřešit před celou třídou
- zorientovat se v situaci, provést orientační šetření (ŠMP ve spolupráci s TU)
- zvážit, zda požádat o spolupráci okresního metodika prevence, zda provést, sociometrické testy, zda přivolat Policii ČR apod.
- postupovat v souladu s Metodickým pokynem MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení

Pro vyšetřování počáteční šikany (se standardní formou) lze doporučit strategii v těchto krocích:

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi – v soukromí, upozornit, že případ nebude řešen před celou třídou. (TU, ŠMP)
2. Nalezení vhodných svědků. Neprozrazovat jména svědků. (TU)
3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky, nikoli však konfrontace obětí a agresorů. Zaměřit se na otázky kdo je obětí a kdo agresorem, kolik jich je, kdo je iniciátorem, kdo je aktivním účastníkem, co, kdy a kde dělali agresori obětím, jak dlouho to trvá, ... (TU, ŠMP)
4. Zajistit ochranu obětím. Znovu s nimi hovořit (velmi citlivě), pokud se lišila jejich výpověď od výpovědi svědků. Případně se spojit s rodiči obětí a požádat o pomoc a spolupráci. (TU, ŠMP)
5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi - snažit se najít nejslabší článek, dovést je k přiznání či vzájemnému obviňování. (TU, ŠMP, minimálně dva)
6. Svolat schůzku za účasti vedení školy, ŠMP, TU. Projednat, zda se jedná o šikanu a v jaké závažnosti, jaká opatření učinit vzhledem k oběti a agresorovi i třídě jako celku, rozhodnout, kdo bude jednat s rodiči obětí a agresorů.
7. Pozvat do školy rodiče agresorů, seznámit je s navrženými opatřeními, požádat je o spolupráci, provést zápis.
8. Pozvat do školy rodiče obětí (nezletilé), ne však zároveň s rodiči agresora. Dohodnout další opatření a postup k nápravě situace. Provést zápis.
9. TU oznámí případné potrestání viníků ve třídě a dá najevo, že škola nebude shovívavá k podobným projevům chování a že bude vyžadovat plnění Školního řádu. Třídou nadále sleduje a konzultuje postup s ŠMP.
10. Pokud má škola podezření na spáchání trestného činu, musí kontaktovat Policii ČR a OSPOD.

Vše důkladně zapsat a uspořádat do kvalitního důkazného materiálu!

Pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, vyžaduje následující postup:

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Záchrana oběti.
3. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
4. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
5. Pokračující pomoc a podpora oběti.
6. Využití možnosti spolupráce s některými z odborných pracovníků.

7. Nahlášení Policii ČR.
8. Vlastní vyšetřování – je vhodnější, pokud ho provádí odborníci.

Podmínky trestní postížitelnosti pachatelů šikany

K tomu, aby byl pachatel postížen, musí být starší 15 let (15-18 let mladiství). K trestní odpovědnosti mladších 15 let nedochází. Postižení mohou být jiným způsobem, případně to mohou být rodiče. Nezletilý pachatel může být postížen nařízením ústavní výchovy, může nad ním být stanoven dohled. Pokud k šikanování došlo v průběhu vyučování, nese plnou odpovědnost škola. Na policii se vedení obrací, pokud se domnívá, že šikana je možná kvalifikovat jako přestupek, nebo že byla naplněna skutková podstata trestného činu.

Nápravná opatření (míru zhodnotí intervenční tým)

Škola použije pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná nápravná opatření:

- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy) – navrhuje preventivní tým a schvaluje pedagogická rada
- individuální výchovný program
- snížení známky z chování
- převedení do jiné třídy
- ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučí realizovat dobrovolný pobyt žáka v diagnostickém ústavu
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

Doporučuje se dále pracovat s agresorem, v případě potřeby mu poskytnout informace o možnostech pomoci (PPP, SVP a jiných odborníků). Ochrana a podpora oběti – pěstování odolnosti vůči násilí, nácvik sociálních dovedností, posilování sebedůvěry, častější dozor, najít kamaráda, který není závislý na agresorech, povzbuzování a oceňování, poskytnout informace o možnostech odborné pomoci. Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli. Další práce se třídou je v kompetenci TU, ŠMP, VP, případně jiných odborníků. Při jednání s rodiči je nutný taktický přístup a zejména zachování důvěrnosti informací. Nekonfrontujeme s dětmi. Je nutné počítat s odporem, obviňováním, zbavováním se odpovědnosti. Snažíme se proto získat rodinu pro spolupráci, oceňovat, nehodnotit, neobviňovat.

Naším cílem není potrestat viníky, ale především zajistit nápravu a zlepšení vztahů ve třídě.

Webové stránky s tematikou školní šikany a kyberšikany:

- Společenství proti šikaně, www.sikana.org
- E-Nebezpečí pro učitele, www.e-nebezpeci.cz
- Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz
- Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz
- Poradna webu Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz
- Internet poradna, www.internetporadna.cz
- Poradna E-Bezpečí – poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na internetu, www.napisnam.cz
- Dítě v ohrožení – www.ditevhrozeni.cz

Příloha 2

Základní škola Chrudim, U Stadionu 756

INFORMAČNÍ LETÁK PRO RODIČE

Školní program proti šikanování

Vážení rodiče, přejeme si, aby naše škola byla pro Vaše děti bezpečným místem, kam se chodí rády vzdělávat. Nicméně žádná škola není zcela imunní proti výskytu šikanování. Vypracovali jsme proto Program proti šikanování, který je závazným dokumentem, jak šikanování preventivně předcházet v rámci třídních kolektivů, jak šikanu řešit apod. Abychom mohli efektivněji zachytit případné ubližování hned v počátku a účinně takové jednání zastavit, prosíme Vás o pomoc. Kdybyste měli podezření či dokonce jistotu, že je Vašemu dítěti ubližováno, bezprostředně se na nás obraťte (na třídního učitele, školní metodičku prevence či ředitele školy). Vaši informaci budeme brát vážně a situaci vyřešíme.

Děkujeme za Vaši podporu.

Čeho by si rodiče měli všimnout

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu.
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě.
- Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody, případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti, zvrací, snaží se zůstat doma. Obtíže přehánění nebo simuluje.
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Příloha 3

Základní škola Chrudim, U Stadionu 756

INFORMAČNÍ LETÁK PRO ŽÁKY

Nikdo (ani kamarád) nemá právo ubližovat druhým!

Spolužáci se k tobě nechovají kamarádsky, uráží tě, ubližují ti a ty nevíš, co máš dělat.

Víš o někom, kdo se stal obětí šikany a je ti ho líto.

PŘEKONEJ STRACH A ZAJDI ZA UČITELEM, KTERÉMU DŮVĚŘUJEŠ

Co je to šikanování?

Za šikanování se považuje stav, kdy jeden či více žáků (nebo jiných osob) úmyslně, opakovaně ubližuje druhým. To znamená, že ti někdo, komu se většinou nemůžeš bránit, dělá to, co je ti nepříjemné, co tě ponižuje, uráží nebo bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci, pomlouvá tě, navádí spolužáky, aby se s tebou nebavili. Později se to stupňuje a zhoršuje. Na řadu přichází fyzické násilí (bití, krádeže, poškozování věcí). Šikana je vážná věc a v řadě případů bývá trestným činem.

Proč bývá člověk šikanován?

Není to proto, že by byl špatný nebo by si o to zkrátka „říkal“. Chyba není v něm, ale ve špatných vztazích mezi některými spolužáky. Propuká v nich bezohlednost a násilí.

Jak se můžeš bránit?

Myslet si, že to bude lepší, je omyl. Když se o situaci nikdo nedozví, nezlepší se to. Šikanu je třeba nahlásit.

Pokud bojuješ s nějakým podobným problémem, nevzdávej to a udělej toto:

- Svěř se rodičům.
- Obrat' se na učitele, kterému důvěřuješ. Učitelé ti věří a neprozradí tě.
- Můžeš se obrátit na Linku bezpečí – tel. **800 155 555** nebo **116 111**. Bezplatně můžeš volat z celé republiky, nepotřebuješ k tomu peníze ani telefonní kartu.